

Com s'hi sopa de malament

17/11/1980

Com és sabut, en català, l'article neutre té la mateixa forma que el masculí singular, el, contràriament al que s'esdevé en castellà, en què aquests dos articles revesteixen formes diferents: el neutre és «lo» i el masculí singular «el». Dit altrament, en català l'article lo no és sinó una forma dialectal, inexistent en el que anomenem la llengua comuna escrita.

Però la diferència essencial entre el català i el castellà, en aquest punt, és que el castellà ha desenvolupat molt més que no pas la nostra llengua l'ús de l'article neutre, a què deu haver convidat, segurament, el fet de disposar d'una forma específica i diferenciada. En català, aquest ús és molt limitat: davant un adjectiu (o un participi), quan expressa la qualitat en abstracte, i en la combinació el que de les oracions relatives substantives quan l'antecedent és una cosa: Discernir el ver del fals. El que em sorprèn és que no digui res.

Els qui no tenen en compte aquesta limitació i l'única informació que posseeixen sobre el tema és el que hem indicat al primer paràgraf d'aquesta nota, tenen tendència, quan se subordinen, encara que sigui inconscientment, als models del castellà, a usar l'article el en aquells casos en què aquesta llengua se serveix de «lo», amb què s'originen construccions verament absurdes i inadmissibles. Qui vulgui resoldre aquest problema en totes les seves manifestacions farà bé d'estudiar el breu opuscle «El català sense 'lo' neutre», de Pacia Garriga (Col·lecció Popular Barcino), que és una exposició clara i metòdica de tots els casos previsibles.

Un de molt usualment mal fet soït és el que podem exemplificar amb algunes frases que són encara freqüents en les nostres publicacions: Va manifestar «el» preocupat que estava per la situació. Va comentar «el» lluny que estem d'aconseguir-ho. És referia «al» (en contracció amb la preposició a) malament que se sopa a l'hotel. En totes aquestes frases amb l'article neutre davant els adjectius (que podrien revestir la forma del femení o del plural) i dels adverbis (molt habitualment be i malament), es veu clarament el calc de la solució del castellà. La construcció correcta més adequada, en català, en aquests casos es resol amb la conjunció com. Va manifestar com estava preocupat per la situació econòmica. Va comentar com estem lluny d'aconseguir-ho. És referia a com se sopa de malament a l'hotel.

Albert Jané